

kood	Punktid (maksimum 60p)

XXIX AJALOO-OLÜMPIAAD

VIII KLASS

Lõppvoor 23. märts 2024

TÖÖSTUSLIK PÖÖRE

koostanud Lauri Kann

1. Üldküsimused

1.1. Mis oli esimene fossiilne kütus, mida tööstusliku pöörde ajal ulatuslikult kasutati? (1p)

.....

1.2. Selgitage, kuidas oli pärisorjuse kaotamine tööstuslikku pööret soodustav tegur? (1p)

.....

.....

1.3. Milline seos oli **tööjõukuludel** ning sellel, et tööstuslik pööre sai alguse Inglismaalt? (1p)

.....

.....

1.4. Millises tööstusharus sai alguse **ludiitide** (luddiidid) liikumine? (1p)

.....

.....

1.5. Kes on raamatu „Uurimus rahvaste rikkuse loomusest ja põhjustest“ autor? (1p)

.....

1.6. Nimetage **koksi** põletamise kaks eelist tavalise kivisöe põletamise ees. (2p)

üks eelis: .....

teine eelis: .....

1.7. Millist tööstusliku pöördega seotud isikut on Inglismaal kutsutud hüüdnimega „**Slater the Traitor**“? Miks? (2p)

Isiku ees- ja perekonna nimi: .....

Hüüdnime põhjus: .....

2. Leiutised ja tehnilised uuendused

2.1. Vasta küsimustele.

Mis aastal patenteeris James Watt oma esimese aurumasina? (1p)	
Millise olulise masina leiutas Eli Whitney? (1p)	
Mis oli 1760. aastatel välja töötatud "Spinning Jenny"? (1p)	
Kes oli "Spinning Jenny" väljatöötaja? (1p)	
Millise 1785. aasta leiutise poolest on tuntud Edmund Cartwright? (1p)	
Kes ehitas 1884. aastal kerge mootori, mis oli sobilik autole? (1p)	
Kes leiutas 1895. aastal esimese raadioseadme? (1p)	
Kes leiutas puuvillase riide trükkimise masina? (1p)	
Millist nime kandis George Stephensoni esimene toimiv vedur? (1p)	

2.2. Milliste linnade vahel avati 1807. aastal maailma esimene aurulaeva reisiliiklus? (2p)

..... ja ..... vahel

2.3. Kes oli selle aurulaeva leiutaja? (1p)

.....

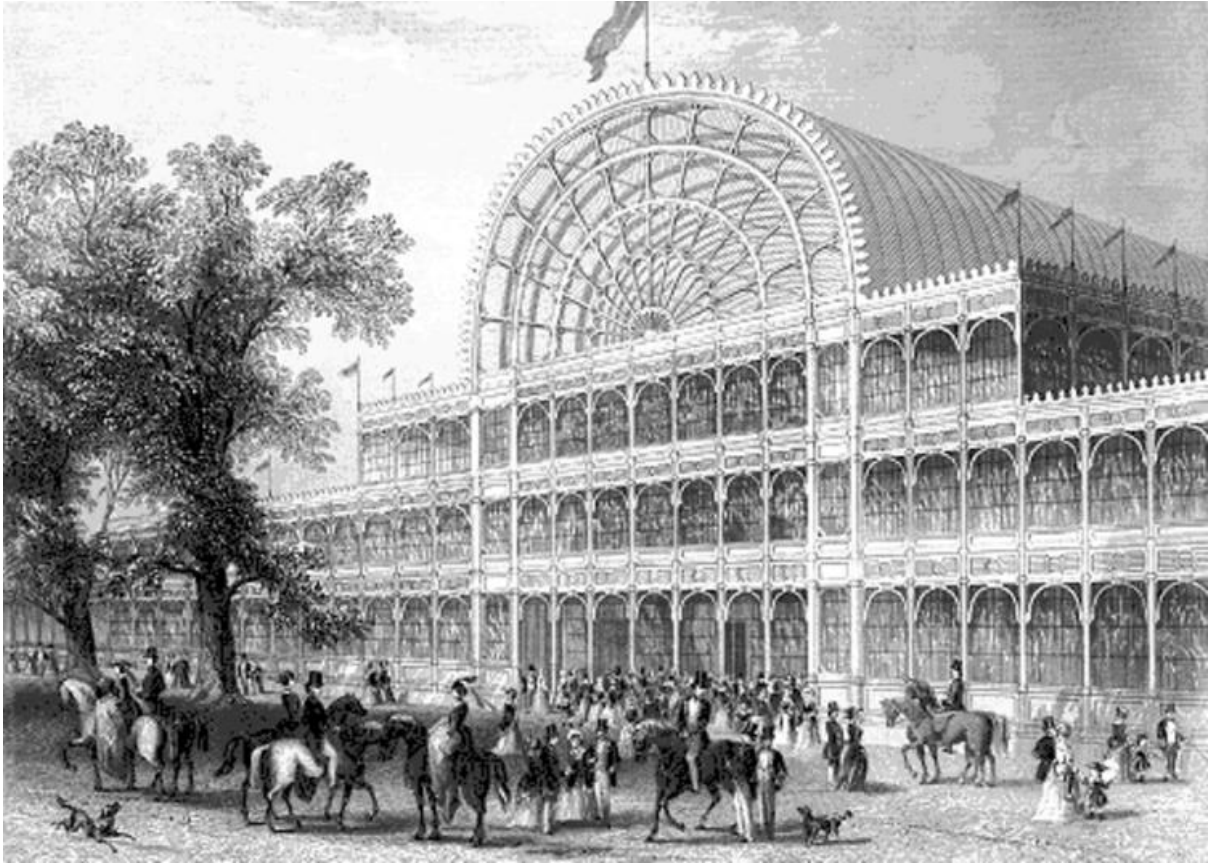
2.4. Mis on bessemerprotsessi tulemus? (1p)

.....

3. Tööstusliku pöörde ajastu

3.1. Millises linnas ja millisel aastal toimus esimene **maailmanäitus**? (2p)

linn	aasta

3.2 Kes projekteeris maailmanäituse jaoks teraskonstruktsioonidega klaasist Kristallpalee? (1p)

.....

3.3. Milline Suurbritannia peaminister olevat kuninganna Victoriale tolle valitsemisaja alguses inglise naise ja ema normid selliselt sõnastanud: „Karda Jumalat; austa maa valitsejat; kuuletu oma vanemaile; pese oma hambaid“? (1p)

.....

3.4. Milline oluline areng leidis aset 1833. aastal Ohio Oberlini Kolledžis? (1p)

.....

.....

3.5. Mis oli 19. sajandil Ameerika Ühendriikide kõige suurema õhureostusega linn, mis oli ühtlasi riigi olulisemaid terasetööstuse keskusi? (1p)

.....

3.6 Kes on 1819. aastal ilmunud teose „Plan for Improving Female Education“ autor? (1p)

.....

3.7. Mis oli 1852. aastal Pariisis avatud Au Bon Marchè? (1p)

.....

3.8. Millise 19. sajandi Prantsusmaa valitseja ajal ehitati kõige põhjalikumalt ümber Pariisi linn lähtudes tolle aja kriteeriumite järgi kaasaegsest linnaplaneerimisest? (1p)

.....

3.9. Millise ajaloolise sündmuse tähtpäeva tähistas Pariisis Eiffeli torni rajamine? (1p)

.....

3.10. Mis oli 1888. aastal Norras alla sadanud „musta lume“ põhjus/allikas? (2p)

põhjus: .....

päritolumaa: .....

3.11. Kes on „Kommunistliku Partei Manifesti“ autorid? (2p)

..... ja .....

3.12. Vasta küsimustele.

Émile Zola 1885. aasta romaan, mis tõstis esile tööliskonna rasket elu. (1p)	
Esimene riik maailmas, mis hakkas 1889. aastal riiklikku pensioni maksma. (1p)	
Mis aastal asutati Saksa sotsiaaldemokraatlik partei? (1p)	

4. Tööstuslik pööre Eestis

4.1. Milline tööstusharu oli 18. sajandi lõpus ja 19. sajandi alguses Eestis tähtsaimaks tööstusharuks? (1p)

.....

4.2. Millises linnas oli 19. sajandil Eesti suurim väljaveosadam? (1p)

.....

4.3. Mis aastal ja millises ettevõttes hakkas tööle Eesti esimene aurumasin? (2p)

aasta: ..... ettevõtte: .....

4.4. Mitu hobujõudu oli Eesti esimesel aurumasinal? (1p)

.....

4.5. Mida toodeti ülesandes nimetatud vabrikutes 19. sajandil? (6p)

Waldof	
Dvigatel	
Volta	
A. M. Luther	
Lausmann	
Kreenholm	

4.6. Mis aastal avati Paldiski-Tallinn-Peterburi raudtee? (1p)

.....

4.7. Mis oli 1875. aastal Kuressaares asutatud Osilia? (1p)

.....

4.8. Millega tehti 1916. aastal algust Kohta-Järvel? (1p)

.....

4.9. Millise 19. sajandi keskpaigas toimunud sõja järel tegi Eesti kalevitööstus läbi suure arenguhüppe? (1p)

.....

4.10. Mis oli „Venesta“? (1p)

.....

4.11. Vasta küsimustele.

Kuhu rajati Eesti esimene suur õllevabrik? (1p)	
Millises Eesti linnas asus tsemendivabrik, mis andis 1890. aastatel 10% kogu Vene keisririigi tsemenditoodangust? (1p)	
Mis oli Kreenholmi vabriku peamiseks energiaallikaks? (1p)	
Millise Eesti vabriku rajaja oli Johann Christoph Wöhrmann? (1p)	
Milline vabrik hakkas 1885. aastal esimesena Vene keisririigis vineeri valmistama? (1p)	